

# Gospodar in gospodinja

LETO 1939

4. MAJA

ŠTEV. 18

## Da se obvarujemo škode

Smo v dobi poletnega škropljenja sadnega drevja. Vsakemu količkar naprednemu sadjarju je dobro znano zakaj škropljenje, ki ga opravlja dandanes ves svet, kjerkoli se prideluje sadje. Vsakdo bi bil lahko tudi že dodobra poučen, kako se to delo opravlja, da dosežemo njega končni namen — lepo razvito, zdravo, brezmadežno sadje, pa da pri tem delu obvarujemo tudi drevje morebitne poškodbe. Žal, da naši sadjarji vobče v tem sodobnem sadjarskem opravilu še niso tako izurjeni, kakor so n. pr. vinogradniki v obdelovanju vinske trte. Premnogo jih je še, ki se tega prevažnega dela sploh še lotili niso. Dosti jih je pa tudi še, ki sicer nekaj store, pa nimajo pravega uspeha, mnogokrat še celo škodo.

Škropiva, ki z njimi obdelavamo sadno drevje potem, ko ocvete in pozneje vsaj še enkrat, če mogoče, pa dvakrat, kakor je bilo opisano v zadnji št. Gospodar in gospodinja, so jedke snovi, ki obenem, ko uničujejo zajedavce, lahko oškodujejo tudi drevje, zlasti na ta način, da pokvarijo — opalijo mlado, nežno lističe. Taki »ožigci« so seveda jako škodljivi za drevo samo in za pridelek istega leta kajti brez zdravih listov ni zdravega drevja, še manj pa zdravega sadja. Tako imamo večkrat namesto pričakovanega uspeha, nepričakovano škodo.

Nevešči sadjarji, ki nimajo s škropljenjem sadnega drevja še nobene skušnje, pripisujejo škodo škropivu, toda po krivici. V največ primerih je vsaj posredni povzročitelj sadjar sam s svojo nepazljivostjo in površnostjo, ker škropiva ni pravilno pripravil ali pa z njim ni pravilno ravnal.

Vsako škropivo je sestavljeno v bistvu iz dveh delov: iz sredstva, ki ga v natančno določeni množini raztopimo v prav tako natančno določeni množini vode. Pripravi moramo torej škropivo — pa naj bo kakršno koli — točno po predpisu in po navodilu! Obrambena in zatiralna sredstva (baker, žveplo, arzenik i. dr.) so zelo jedke in strupene snovi. Vzeti jih je treba vedno na odmerjeno množino vode, točno odmerjeno ali odtehtano količino. Nikdar ne mi-

slimo, da bo učinek boljši, ako vzamemo več nego je v navodilu označeno. Navodila so posneta po mnogoletnih skušnjah in so popolnoma zanesljiva.

Najnevarnejše škropivo je bakreno apnena ali bordoška brozga. Zato se v sadjarstvu za poletno škropljenje bolj in bolj opušča in se priporočajo v novejšem času enako učinkujoča, pa preprosteje sestavljena škropiva (žvepleno apnena brozga ali pa še enostavnejši nosprasi). Pol kilograma nosprasa razmnožimo najprej v nekaj litrih vode, potem pa zlijemo to gosto, močniku podobno tekočino v pripravljenih 100 litrov vode, dobro premešamo, pa imamo zanesljivo učinkujoče škropivo, ki ne bo oškodovalo ne listov ne plodov. Prav tako enostavna je priprava škropiva iz žvepleno apnene brozge z dodatkom 300 g arzenijata na 100 litrov škropiva.

Jako radi se primerijo ožigi z zelenilom urania ali s švajnfurškim zelenilom. Zato se tudi ta arzenikov pripravek vedno bolj opušča in nadomešča z manj nevarnim apnenim arzeniatom, ki pa seveda tudi ni popolnoma nedolžen, ako ga vzamemo več nego je predpisano (300 g na 100 litrov 2% žvepleno apnene brozge).

Nekatera škropiva imajo sestavine, ki se hitro vsedejo na dno posode, ako tekočina stoji pri miru. Da se izognemo ožigov, je treba, da škropivo temeljito premešamo vselej, preden ga prelivamo v škropilnice. Pa tudi med škropljenjem je dobro, da s škropilnico večkrat potresemo, da se škropivo v njej premeša in tako prepreči vstajanje kake snovi. Pripravimo le vedno toliko škropiva, kolikor ga moremo porabiti en dan, ker več dni staro škropivo navadno ni več dovolj učinkovito, pač pa lahko povzroči zelo škodljive ožige.

Čim manjšo količino škropiva pripravljamo, tem večje natančnosti je treba, ker se majhne količine sredstev s preprostimi, domačimi tehnikami težko dovolj natančno odtehtajo. Najbolj primerna količina je pač 100 litrov, kar ni preveč, ako imamo poškropiti le okoli pet dreves.

Z natančno po navodilu pripravljenim škropivom moramo pa tudi pravilno ravnati, to se pravi **pravilno moramo škropiti**. Poletno škropljenje moramo tako izvajati, da se škropivo razprši v meglo, ki se v obliki predrobnih kapljic vleže po vseh delih drevesa. Te kapljice pa vendar ne smejo biti tako goste, da bi se združevale v večje kaplje, ali celo tako, da bi škropivo kapalo na tla. Za tako pravilno škropljenje je potrebna pa seveda škropilnica z močnim pritiskom. Le s tako se dela dobro in hitro in se hrani škropivo.

Za razna škropiva pa niso enako občutljiva vsa sadna plemena niti vse sorte istega plemena. Breskev n. pr. v zelenem stanju ne smemo škropiti z nobenim bakrenim

ali žveplenim škropivom, ker bi jih gotovo ožgali, da bi jim odpadlo vse listje. Le tobačni izvleček in pa zavrelco iz kvasijevih treščic z mazavim milom smemo rabiti za obrambo pred ušmi. Kolikortoliko občutljiva so tudi druga koščičasta plemena (češnje, slive, marelice). Najbolj odporne so pa jablane in hruške. Izkazalo se je tudi, da povzroča ožige sicer pravilno sestavljeno in primerno škropivo, ako škropimo ob dolgotrajnem vlažnem in slabem vremenu.

Opozarjamo še enkrat vse sadjarje, ki škrope sadno drevje, da upoštevajo vse našete okoliščine, da se kolikor mogoče zanesljivo izognejo vsaki poškodbi in obenem dosežejo s škropljenjem, po možnosti, čim večje uspehe. H.

## Nov način zatiranja plevela

Pred kratkim je entomološki zavod v Farnhamu v Angliji poslal v letalom v Avstralijo 56 gosenic, da bi na poskusnih poljih pokazale, če bi mogle Avstralijo rešiti nevarne poljedelske nadloge — plevela. Avstralija kot redko naseljeni del zemlje je zelo izpostavljena nevarnosti, da se po njej plevel tako razširi, da bi bilo veako smotno poljedelstvo nemogoče. Velika polja kaktusa so se desetletja upirala tamošnjim farmerjem, dokler se jim slednjič z velikimi stroški ni posrečilo, da so ga zatrli. Medtem pa je nastopila že nova nevarnost: na zemlji, kjer so prej zatirali zdravo rast kaktusi, je pognal plevel, in sicer v taki meri, da je nastalo pravo gospodarsko vprašanje, kako bi ga zatrl. Plevel se plazi po tleh in se razmnožuje. Po obdelanem svetu je nastala debela mreža samih plevelnatih trav in cvetov, ki iz zemlje izsrkajo vso moč, pšenica pa hira in kljub vsemu modernemu poljedelstvu ne more uspevati. Škoda je že doslej velikanska. Pojavlja se vprašanje, ali se poljedelstvo v Avstraliji sploh še splača. Z vsemi dosedanjimi sredstvi plevela ni bilo mogoče udušiti. Naj polja preorjejo še tako globoko, prvi prihodnji veter raztrosi cele

oblake drobnega semenja in preden požene mlada pšenica, je plevel že višje nad njo in ji ne pustí do sonca.

V tej zadregi so se strokovnjaki odločili, da bi poskusili z gosenicami. Zato je zgoraj omenjeni zavod poslal v Avstralijo prvih 56 gosenic. Prav za prav so to še bube, ki šele bodo gosenice in v letalu morajo biti vedno skrbno na hladnem, da ne bi zapustile svojih zimskih ovitkov prekmalu. Zato letalo skoraj v vseh pristaniščih, kjer se ustavlja, vzame tudi nove zaloge ledu. Zavod v Farnhamu pravi, da se ta vrsta gosenic zelo požrešno vrže na ves mogoči plevel, dočim za pšenico ne mara in da bi nekaj milijonov takih gosenic deželo kmalu rešili nadloge plevela. Gosenice bi se hitro dobile, če le Avstralija srečno prestane ta nekoliko tvegani poskus, ker slednjič pa le nihče ne ve, koliko bodo gosenice napravile škode. Zato se za letos še niso mogli odločiti, da bi razširili po avstralskih poljih več gosenic, ker zarediti jih pač ni težko, toda kdo bi jih zatrl, če se pokažejo le preveč vsestransko požrešne. Ako pa se poskus obnese, bodo sredi poletja poslali v Avstralijo že tri parnike samih gosenic.

## Podtalna voda na polju in travniku

Radi neprepustljivih plasti zemlje, ki jih tvori navadno ilovica in zaradi dotoka vode iz višje ležečega sveta, stopi voda visoko na površino, tako da pridejo koreninice rastlin že v podtalno vodo. Podtalna voda pa dela v gospodarstvu veliko škode, ker prepre-

čuje pravilno zračenje zemlje in s tem razkroj hranilnih snovi, ki leže mrtve v zemlji. Za dobro pravilno rast rastlin pa more priti zemlja le potom ugodnega razvoja bakterij, ki so v zemlji, te pa spet neobhodno potrebujejo za življenje zrak. Voda

pa tudi naravnost uniči koreninice s tem, da jim prepreči dihanje in se tako zaduše.

Ako podtalna voda pride na propustno plast zemlje, se porazgubi in ne napravi večje škode. Hujše je, če zadene povsod na ilovico. V tem primeru se zbira v zemljina najnižji točki in se zaradi kapilarnosti vzdiguje na površino, tako da postane tako ozemlje popolnoma neuporabno za pridobivanje kulturnih rastlin. Tu ne pomaga drugo, kot da vodo umetno odpeljemo. V ta namen zakopljemo 1.2 m globoko glinaste cevi. Cevi ne zalivamo med seboj, tako more pri stikih med posameznimi deli cevi, pronicati voda v cev. Najprej se odteče voda nad cevjo. Ko pa se to ozemlje osuši, pritegne nase vodo od svoje bližine, ki zaradi težnosti zopet pronica v cev. Tako se polagoma posuši vse ozemlje.

Odpeljevanje vode in čas, kako hitro se zemlja osuši, pa je odvisno od sestave zemlje. Lahka, peščena zemlja, dopusti hitrejše odtekanje vode in rabi torej manj cevi za odvajanje kot težka ilovnata prst. V ilovnatem svetu morajo vrste cevi ležati bliže druga k drugi.

Cevi pa ne polagajmo pregloboko, ker lahko odpeljejo v tem primeru preveč vode, ki je potrebna zemlji. Preplitko ležeče cevi pa ovijejo koreninice, ki zapro dostop vodi v cev. Pravilna globina je 1.20—1.35 m.

Kaj dosežemo z odpeljavo podtalne vode: Svet brez podtalne vode je zdrav in kot tak dá rastlini v zadostni meri hrane in zraka.

Zemlja se zrači, s tem pa razpadajo hranilne snovi, ki leže mrtve v zemlji. Pravilno zračenje pa omogoča tudi delovanje in razmnoževanje zemeljskih bakterij.

Dela se lahko prično že 14 dni prej, ker se spomladi zaradi toplega zračnega toka zemlja hitreje ugreje do toplote, ki je potrebna rastlinam.

Koreninice se mnogo bolje razrastejo v zemlji, ki nima podtalne vode.

Boljši razvoj kulturnih rastlin in s tem tudi bogatejša žetev, ki dostikrat že prvo leto poplača vse stroške in trud pri napravi drenaže.

To so v glavnem dobrine, ki jih prinaša pravilno napravljena in oskrbovana drenažna naprava na poljih in travnikih.

Vsako leto pregledamo vse cevi, očistimo iz njih vse blato in drugo, kar se je tekom zime nabralo. V neizčiščenih kanalih rade gnezdiijo poljske miši in se zarejajo žabe. Zato moramo pritrditi na koncu vsake cevi žično mrežo, ki naj bo tako gosta, da ne pride skozi njo miš.

Zemlja, ki ima podtalno vodo, se polagoma spremeni v močvirnat svet, na katerem raste le kisla in pusta konjska trava.

J. M.

## Delo na kmetiji v majniku

V sadnem vrtu je vse v cvetju, ko to pišemo. Lepo vreme omogoča dober razvoj in oploditev cvetov, tako da smemo upati, da bo tudi letos sadna letina ugodna, če ne bo kakšne nesreče. Tem bolj je treba pa tudi našim kmečkim ljudem skrbeti, da bodo od svoje strani vse storili za dobro sadno letino in lep uspeh v sadjarstvu.

Ko bo drevje odcvetelo, bo treba listje in nastavek sadu poškropiti z 2% žveplenoparjeno brozgo in z dodatkom 300 gr aresina ali pa s 5% nospraisitom. To škropljenje bo treba čez 2 ali 3 tedne ponoviti, da obvarujemo listje in plodove pred škrlupom in da uničimo jabolčnega zavijača in razne gosenice. Ne pustimo v maju drevja v nemar tudi zastran zemlje; saj vse moči dobiva drevje iz zemlje in ni vseeno za napredek plodov, ali ima drevo kolobarje zrahljane ali ne in ni vseeno ali raste po kolobarjih plevel ali ne. Kjer se bo na poganjkih pojavila jabolčna plesn, jih odrezujemo

in sežigajmo, da se nam bolezen ne razširi. Mislimo tudi že sedaj na škodljivce, ki nam na poletnem in jesenskem sadju napravijo mnoge škode in jih uničujemo sedaj, ko je učinek najboljši. Mislimo na ose in sršene. Ako sedaj polovimo z lovilniki samice, bomo z eno samo tako ujetjo samico vnaprej zatrli cel rod teh škodljivih žuželk.

Mlademu, zlasti letos posajenemu drevju je treba v suši izdatno zalivati. Pazimo tudi, da se nam na poganjkih mladega drevja ne razpasejo listne uši. Pokončujemo jih z 1 do 1 in pol odstotno raztopino tobačnega izvlečka in mazavega mila. Ne pozabimo tudi na gnojenje sadnega drevja. Gnojnica je med cvetenjem in po njem izvrstno gnojilo, še boljše pa postane, če se ji doda na 1 hl (100 l) pol do tričetrt kilograma superfosfata. Da se gnojnica dobro izkoristi, jo je treba razlivati tam, kjer so male koreninice, torej ob robu drevesne krone in ji pomagati z luknjami, ki jih napravimo z

železnim drogom v zemlji, da se razgubi in zleze v zemljo in tam takoj nudi drevesu učinkovito hrano.

Pri precepljenem drevju privezujemo žlahtne poganjke na paličice, da nam jih ne polomi veter in piči. Poganjke v bližini cepilnega spojišča tako imenovane »roparjec, sproli odstranjujemo, da ne ovirajo žlahtnih poganjkov v razvoju.

V vinogradu kljub letošnjemu letu in razmeroma toplemu vremenu ne bomo hiteli z vezjo šparonov, ker se na vreme ni mogoče zanesti. V nižjih legah nevarnost pozebe še ni minila; vendar je letos razvoj poganjkov tako nagel in močan, da končno ne bo preostalo drugega, kakor da šparone povežemo in dela v vinogradu čimprej končamo.

Takoj po vezji šparonov bomo pričeli na onih mestih, kjer smo opravili jeseni ali pozimi zimsko kop, s prvo letno kopjo, ki je letos posebno nujna, da ohranimo v zemlji čim več zimske vlage. To pa dosežemo ravno s tem, da skrbimo za zrahljano površino zemlje. Kopali bomo plitvo, da ne vlečemo vlažnih spodnjih plasti zemlje na površje in na ta način zemlji še sami jemljemo vlago. Ako se bo vinska trta razvijala tako hitro, kakor dosedaj, bo treba proti koncu

meseca že pričeli z mandanjem (pletvijo) mladice. Pri tem delu je treba paziti, da odstranimo na trsu vse pregoste poganjke, ki niso rodovitni in katerih ni treba za nadomestni les za drugo leto. Pri izbiri poganjkov, ki jih bomo potrebovali za nadomestni les pri rezi v prihodnji pomladi, moramo strogo izbirati in določiti v ta namen samo poganjke, ki stojijo na pravem mestu, odkoder nam bo mogoče vzgajati znova trs in njegove dele. Mandanje se lahko izvrši tudi hkrati s prvo vezjo, seveda pa moramo to vez opraviti takrat, ko so mladice dovolj dolge. Vsekakor naj se mandata takrat, ko je mogoče razlikovanje med rodovitnimi in nerodovitnimi mladkami, toda pred cvetenjem, ker bi naenkratna odstranitev večjega števila mladice motila prehrano vinske trte prav tedaj, ko bi bilo najbolj škodljivo in ki bi imelo za posledico osipanje cvetja.

Letos bo treba — kakor kaže — začeti zgodaj tudi s škropljenjem proti peronospori. Ako bo pri sedanjih toplini kaj izdatnejše deževalo, bo na močno razvitem listju kmalu mogoča okužba po zimskih troših te bolezn. Zato naj imajo vinogradniki vse pripravljeno, da pravega časa ne zamude. V tem oziru zasledujte navodila in poročila v časopisju, ki jih bo objavljala oblast.

## V KRALJESTVU GOSPODINJE

### Naši mali

Matiječ!

Matiječ je zdaj že odrasel fant in bo kmalu lahko popolnoma sam skrbel zase. Vendar še vedno gleda s spoštovanjem in ljubeznijo na svojega očeta in ga v vseh važnejših vprašanjih sprašuje za svet. Zaveda se, da ima od svojega očeta neskončno mnogo. Vsega, kar za življenje potrebuje, se je od njega naučil. Zares mu oče ni veliko pridigal in življenjske modrosti, ki mu jih je v besedah razodel, bi lahko na prste seštel. Toda namesto besed je oče nekaj drugega postavil, nekaj kar je neprimerno bolj učinkovalo kot besede: delo. S svojim zgledom je nehoče in nevede vplival vzgojno tako močno na svojega sina, da le-ta temu vplivu ni mogel nikoli ubežati.

Oče mu ni nikoli govoril: »Fant, priden moraš biti. Kdor ne dela, naj tudi ne jem.« Tudi mu ni pripovedoval nobenih povesti o pridnih Janezkah in lenih Mihcih. Toda ven-

dar je storil vse, kar je v človekovi moči, da je samega sebe postavil svojim otrokom kot živ zgled delavnosti in storil je to brez vsakega namena. Sicer bi bila temu zgledu največja privlačna sila že odvzeta.

Dan za dnem je videl Matiječ svojega očeta, ko si je zjutraj obul težke škornje, ki jih do poznega večera ni več sezul. In ves ta delovni dan od sončnega vzhoda pa do sončnega zahoda je bil oče neutrudno delaven. Ali je hodil po polju za konji, ki so težko vlekli in rezali v trdo zemljo brazdo za brazdo, ali je s koso v roki stopal po travniku in jo vihtel po zreli travi; ali pa morda v gozdu z močno roko sekal in žagal drevje — skratka njegove žuljave roke so tudi v zimskih mesecih niso omehčale.

Ali je bilo v takih prilikah res potrebno, da bi bil še svojemu sinu govoril: »Fant, v življenju je treba pridno delati?«

Oče sinu tudi ni nikoli govoril: »Fant, z živino je treba lepo ravnati.« Toda na domačem dvorišču ni bilo živalce, ki ne bi bila dobila, kar je za življenje potrebovala,



in to o pravem času. Pes in mačka sta dobila svojo pičo prav tako redno kot živina v hlevu in Matijec se je spominjal, da je oče vsako leto, ko se je bližal mrz sam pripravil psu toplo hišico. Nekoč je Matijec v svoji nerazsodnosti vprašal očeta, zakaj to dela, pa je dobil kratek odgovor: »Fant, ali nisi tudi ti rad pozimi na gorkem?«

Oče ni nikoli govoril Matijcu: »Fant, do revežev moramo biti usmiljeni in jim radi pomagati.«

Toda ob vsakem prazniku, ko je prišlo na kmečke mize kaj boljšega, se je prikazala v hiši stara ženica, ki se kljub vsem naporom ni več mogla sama preživljati.

Takrat je Matijev oče vstal pred staro ženico, kakor pred vsakim gostom, ki je prišel v hišo, pozdravil jo je prav tako priarčno, kakor bi pozdravil najljubšo sosedo, prosil starico, da se je vsedla za mizo, ji ukazal pridno zajemati iz skupne skleda in kadar je sita odhajala iz hiše, ni prazna odhajala.

Matijec je sedel v isti sobi pri isti mizi in doživljal leto za letom isto. Ali bi bilo tu res še treba besed, ko pa je ta lepi zgled tako živo govoril?

Oče tudi ni govoril Matijcu: »Fant, ko boš velik in boš sam moral skrbeti za družino, glej, da boš z vsemi svojimi močmi zanj živel.«

Toda, ko je nekoč prihrumel nad dolino vihar in grozil, da bo odkril hiši streho, je bil oče prvi, ki je kljub materinim prošnjam, naj se ne izpostavlja nevarnosti, splezal na streho, in sredi burje in naliva popravil luknjo, ki jo je vihar v strehi napravil. Otroci so ga gledali od spodaj, kako je ključoval vsej hudi uri in so skoraj umirali od strahu, kdaj mu bo spodrsnilo in bo padel na tla. On pa je delal razsodno, počasi in po storjenem delu je mirno splezal na tla in rekel, kakor bi bilo to samo po sebi umevno: »Tako, zdaj bo držalo!«

Kdor meni, da obetovi vzgoja v glavnem v lepih, zvenceh besedah in dolgovernih naukih, bi rekel, da je bil redkobesedni Matijev oče slab vzgojitelj. Toda resnica pa je, da delo bolj živo govori kot najbolj zgovorna beseda. Saj Matijec pravi tako.

## KUHINJA

**Ocvrt grah.** V četrt litra vrelega mleka stresem četrt litra moke in mešam na ognju, da nastane gladko testo. Ko je testo napol ohlajeno, mu primešam za rumenjak debelo

surovega masla in 3—4 jajca. Vse to prav dobro zmešam in potem pretlačim skozi penjenico, ki ima za grahke velike luknjice, na razbeljeno maslo ali na mašč. Ko so grahki rumeni, jih pobiram iz masti, in zopet pretlačujem na maščobo toliko časa, da je vsa tvarina zarumenjena.

**Orehovi hlebčki.** V trd sneg iz treh beljakov primešam 15 dkg sladkorja, 15 dkg zmletih orehov in sok in lupinice pol limone. Ko je vse dobro premešano, prikladam z žlico na z mastjo namazano in z moko potreseno pekačo, okrogle hlebčke. Na vsak hlebček pritisknem pol oreha. Hlebčke spečem v neprevročni pečici.

**Jabolčni kompot s pomarančami.** Troje jabolk olupim in zrežem na rezine. Peščišča jim odstranim ter jih skuham v toliko, da se zmehčajo, a ne razkuhajo. Dve pomaranči kupim in tudi na rezine zrežem. Pečke jim odstranim. Potem vlagam v skledo menjaje jabolka in pomaranče. Nazadnje polijem z vodo, v kateri so se jabolka kuhala. V to kuhanje sem poleg sladkorja vkuhala sok in lupinice pol limone in nekaj žlic belega vina.

**Kraljeva pogača.** 14 dkg surovega masla dobro mešam s štirimi rumenjaki v 14 dkg sladkorja, s sokom od pol pomaranče, z dvema žlicama ruma, s sedmimi dkg podolgo zrezanimi mandelji, 7 dkg rozin, s 7 dkg citronata, s snegom 4 beljakov in nazadnje primešam 14 dkg moke. Pogačo spečem v tortni obliki. Pečene potresem s sladkorjem.

**Goveja pečenka kot divjačina.** Govejemu mesu oberem kožo, operem in s slanino pretaknem. Potem zdrgnem meso s soljo, s poprom, s strtimi brinjevinimi jagodami ter ga na masti spečem od vseh strani. Opečeno meso denem v kozico in obložim s temi-le zelenjavami: s čebulo, zelenim peteršiljem, zeleno, majaronom, timezom, celim poprom, s korenjem, koščkom oreška, z lavorovim listom in vejico šatraja. Mast segrejem in jo polijem po mesu. Kozico pokrijem in parim dobri dve uri. Med praženjem prilivam po potrebi po žlici vodo ali juho. Ko je meso mehko, ga vzamem iz zelenjave. Na zelenjavi pripravim moko, zalijem s kostno juho in pretlačim sok in zelenjavo skozi sito. V omako denem zrezano meso, mu dodam kisle smetane, nekaj žlic brusnic in nekaj žlic vina. (Najboljše je črno vino.) Ko prevre, je pripravljeno za na mizo. Kot pridatek so dobri češki emoki.

**Ocvrti črni korenčki.** Prav tako pripravljene in kuhane korenčke pomakam v ometano testo in ocrem na masti.

## DOMAČA LEKARNA

Če si na prehudem soncu, ti začne šumeti v ušesih, obraz ti zarepi, očem se blešči, glas postane hripav in grlo suho. Če se ne ustaviš, se pridruži omotica, močno utripanje srca, — od sončarice prizadet padeš v nezavesti. Ta je pobrala že dosti vojakov. Zato ne hodi na dolge poti po soncu, ne da bi imel s seboj posode z vodo, ali kako sadje. Na teme si deni moker robec ali pest zelenega listja. Ustavi se večkrat in počivaj — če je mogoče na hladnem. Ljenard ali mala sončarica se prenese lahkoma, ko se odpočiješ in naspíš, je dobro. Prava sončarica pa te ubije.

Lapuhov cvet nabiraj konec meseca aprila, posuši v senci in primešaj listom, ki jih nabereš in posušiš v začetku aprila. Lapuhov sok na mleku ali na juhi je zelo znano zdravilo za pljučno in sapnikovo sušico, za brumorje in naduho, za tesnobo v prsih in za kašelj z gostim izmečkom. Tudi oparek listov in cvetja uživamo za te bolezni. Pije se lahko večkrat na dan po nekaj žlic z medom in mlekom ali sam zase. Za težko dihanje in suh kašelj vrzi na lesno žerjavico pest lapuha in vdihavaj! Obkladek zelenih listov izvleče bolečine iz udov in ohladi vnetja. Na kmetih imajo navado, da stavijo na vodenične otekline lapuhove liste, kar pa ni v vsakem primeru dobro. Neki bolni ženi se je odprla rana po lapuhovem obkladku.

## Neodložljiva dela v gospodinjstvu

Pomladi ima gospodinja poleg nujnih opravil zunaj na polju, še nekaj hišnih del, s katerimi tudi ne sme odlašati. Nenadoma je namreč nastopilo toplo vreme in odložili smo zimsko obleko, ki jo je treba čim prej primerno shraniti. Vse moramo najprej pregledati glede snaznosti. Umazanih stvari ne spravljamo in to iz tehle vzrokov: na madeže preže molji bolj kot na čisto blago, stare madeže veliko težje odstranimo in čista obleka je jeseni takoj uporabna.

Pletene jopice, bluže in obleke je treba oprati posebno previdno, da ne izgube pri tem prave oblike. Nekatere gospodinjse se tega dela naravnost boje, ker so imele že slabe uspehe. Ta strah je odveč, ako se k delu skrbno pripravimo in se ravnamo po navodilih, ki izvirajo iz izkušenj. Kar smo napletli doma in je zelo rahlo, je še občutljivejše kakor ono, kar smo kupili in je pleteno s strojem. Če imamo trdo vodo, jo moramo zmehčati, preden naredimo milnico.

Ce le moremo, uporabljamo naravno mehko vodo, to je deževnico ali kapnico. Voda mora biti v teku vsega pranja enako topla — mlačna je najboljša. Preden pletenino zmočimo, jo denemo na polo papirja in potezamo okrog s svinčnikom, da dobimo nekako risbo pletenine. Iz dobrega mila naredimo nato milnico; v mlačno denemo pletenino in samo narahlo stiskamo, da se milnica premika skozi volno. Zelo umazane stvari morajo še v eno, svežo, čisto milnico. Splakujemo v vodi, ki ima isto toplino, kot jo je imela milnica. Prav tako stiskamo v rokah, da spravi voda ostanke mila in nesnage iz volne. Ko smo blago do čistega splaknili, vodo iztisnemo (nikoli ovijati), položimo na debele brisače ali rjuhe, zavijemo in gnetemo, da spravimo ven kolikor mogoče dosti vode. Potem pa denemo zopet na isti papir, na katerem imamo risbo oblačila. Če je treba tu in tam malo potegnemo, a samo toliko, kolikor je potrebno, da ima oblačilo zopet prav isto obliko in velikost kakor prej. Držimo se svinčnikovih črt. Ko smo izravnali kar je prišlo iz oblike, položimo oprano na več suhih brisač ali na zloženo rjuho, da se tako leže posuši. Dobe se naproday v ta namen tudi nekaki leseni okvirji, ki so narejeni nalašč za sušenje volnenih oblek. Dobimo jih v vsaki velikosti, kakršno pač potrebujemo. Na takem okvirju je jopica ali bluza veliko hitreje suha in brezhibnega kroja tudi po pranju. Pletenin ali kvačkanih bluz in kar je podobnega, nikoli ne obešajmo! Suhaga ne likajmo, samo fine dlakaste izdelke z mehko krtačo narahlo pokrtačimo, da se dvigne dlaka (angora volna).

Kako volneno obleko spravimo. Naproday je dosti raznih sredstev, ki varujejo volno pred molji. Dobi se tekočina, v katero volno, ki ni preveč občutljiva, naravnost namočimo, da se čisto prepoji, n. pr. koce in druge stvari, ki jih smemo prati. Občutljivejše volnene reči s to tekočino samo poskropimo (s posebno pripravo) prav na drobno, tako da ne izpustimo nobene niti; tudi blaga pod ovratnikom, v žepih in pod gumbi ne smemo pozabiti. Tako prepojena obleka je za molje neužitna, zato je ni treba spravljati tako, da bi je ta škodljivec ne dosegel. Močno dišeče snovi, ki izparivajo (naftalin in druge), varujejo volno le, ako smo jo zaprli v neprodušen prostor, omaro ali skrinjo, da pare ne uhajajo in tudi molj ne more blizu. Sicer bi nam prehitro izpuhtela in molji bi se zopet lahko lotili obleke. Te snovi mora biti zelo veliko, da molje pomori.

# GOSPODARSKE VESTI

## ŽIVINA

**Kranj.** Na redni sejem v ponedeljek, dne 24. aprila so prignali 37 volov (prodali 25), 23 krav (13), 12 telet (12), 5 junic (4), dva bika (1) in 230 prašičev (76). Cene so se gibale tako: voli prve vrste 3.50 din, druge 5 din, tretje 4.50 din; telice prve vrste 5.50 din, druge 5 din, tretje 4.50 din; krave prve vrste 5 din, druge 4.50 din, tretje pa 3.50 din; teleta prve vrste 7 din, druge 6.50 din; prašiči špeharji 8 din, pršutarji 7.50 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički od 7 do 8 tednov 180 do 220 din komad. Surove kože goveje 9 din, telečje 8 din, svinjske 3 din za 1 kg.

**Dolenji Logatec.** V aprilu je bila cena goveje živine naslednja: voli prve vrste 5 din, druge 4.50 din, tretje 4 din; telice prve vrste 4.50 din, druge 4 din, tretje 4—4 din; krave prve vrste 4 din, druge 3.50 din, tretje 3 din; teleta prve vrste 7 din, druge 6 din; prašiči špeharji 8 din, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože: goveje 8 din, telečje 10 din, svinjske 7 din za 1 kg.

**Vače.** Na sejmu dne 17. aprila so bile cene živine naslednje: voli 4.50 do 5.50 din, telice za plemo 5 din, za meso 4.50 din; krave za plemo 4.50 din, za meso 4 din; biki za plemo 5.50 din, za meso 4.50 din; teleta 6.25; ovce 3.25; koze 3.25. svinje za plemo 6.25 din, za meso 8.50 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički šest tednov stari okrog 150 din komad.

**Škocijan na Dolenjskem,** Sredi aprila so imeli sejem, na katerega so prignali 120 konj, 180 glav goveje živine in 311 prascev, prodali pa 40 konj, 89 glav goveje živine in 263 prašičev. Cene: voli prve vrste 5 din, druge 4 din; telice prve vrste 5 din, druge 4.50 din, tretje 4 din; krave prve vrste 4 din, druge 3 din za 1 kg žive teže.

**Št. Jernej na Dolenjskem.** Na zadnjem sejmu so plačevali kupci živino po naslednjih cenah: voli druge vrste 4 din, tretje 3.50 din; telice prve vrste 4.50 din, druge 3.50 din; krave prve vrste 3.50 din, druge 3 din, tretje 2.50 din; ostale živine ni bilo na sejmu.

**Št. Jurij ob Juž. žel.** Dne 24. aprila so na sejmu plačevali živino po tehle cenah: voli debeli 4.50 do 5.50 din, plemenski voli 4 do 4.50 din; krave debele 4 do 5 din, sibačje 2.50 do 3 din, plemenske 3.50 do 4 din; telice 4 do 4.50 din za 1 kg žive teže.

**Kapela pri Brežicah.** Na sejmu 17. aprila je imela živina naslednje cene: voli 3.50 do 4.50 din; krave 2 do 3 din; teleta 5.25 do 5.50 din; junci 3.50 do 4 din; junice 4 do 5 din za 1 kg žive teže.

**Konjice.** Dne 25. aprila je imela živina naslednje cene: voli druge vrste 4 din, tretje 3.50 din; telice druge vrste 4 din, tretje 3.50 din; krave druge vrste 3.50, tretje 3 din; teleta 3 din, prašiči špeharji 7 din, pršutarji 8 din za 1 kg žive teže. Surove kože: goveje 8 din, telečje 10 din, svinjske 6 din za 1 kg.

**Maribor.** Na sejmu 25. aprila so prignali 355 komadov živine, prodali pa 204 komade po naslednjih cenah: voli debeli 3.50 do 4.50 din, poldebili voli 3 do 3.75 din, voli za rejo 4 do 5.50 din, krave prve vrste 4 do 5 din, druge 3.50 do 4.0 din, tretje 2 do 3.50 din; mlada živina 3.50 do 6 din, teleta 4.50 do 6 din za 1 kg žive teže.

**Ptuj.** Na sejmu 24. aprila so prignali 685 glav živine in 456 prašičev, prodali pa samo 113 glav živine in 162 prašičev po naslednjih cenah: voli 3.75 do 4.50 din; krave 2 do 3 din, biki 3.25 do 4 din, junci 3 do 3.80 din, telice 3.50 do 4 din za 1 kg žive teže. Konji komad 500 do 5600 din, žrebeta 700 do 1900 din komad. Prašiči: pršutarji 7 do 7.25 din, debele svinje 7.50 din, plemenske 6 do 6.50 din, mladi prašički 6 do 12 tednov komad 60 do 140 din.

## MARIBORSKI TRG

Cene mesa: govedina 6 do 12 din za 1 kg, jezik 10 do 16 din, jetra 5 do 12 din, ledvice 8 do 12 din, možgani 8 do 14 din, pljuča 2 do 5 din; tetelina 8 do 12 din, jetra 10 do 15 din, možgani 10 do 15 din; svinjina 10 do 14 din, glava 5 do 8 din, jetra 6 do 10 din, jezik 10 do 15 din, ledvice 10 do 14 din, možgani 10 do 14 din, slanina 12 do 15 din, salo 12 do 16 din, prekajeno meso 14 do 20 din, prekajena slanina 15 do 20 din. Klobase: debrecinske 1 kg 12 do 18 din, hrenovke 16 do 20 din, kranjske 16 do 30 din, krakoveške 18 do 30 din, tlačenke 11 do 25 din. **Perutnina:** piščanec majhen komad 15 do 18 din, večji 21 do 35 din, zaklan piščanec 1 kg 31 do 33 din, kokoš komad 22 do 28 din, petelin komad 23 do 32 din, puran komad 35 do 80, raca komad 22 din.

## PRAVNI NASVETI

**Ce se prodaja na up. — N. Č. C.:** Dolg za dobavljeno špecerijsko blago zastara v 3 letih kot vsak drug dolg, napravljen v trgovini. Če vaš dolg še ni iztožen, ga morete z uspehom iztožiti le tedaj, če dokazate, da je dolжник svoj dolg tekom zadnjih 3 let priznal, ker priznanje dolga prekine zastaranje. Ko boste imeli ali sodbo ali sodno poravnavo za priznani dolg, morate predlagati izvršbo na dolžnikove prejemke. Vse to vam bi bilo prihranjeno, če ne bi bili dali blaga na up.

**Zastarani odvetniški stroški. — J. J. L.:** L. 1932 bi morali svojemu zastopniku plačati nekaj čez 2000 din na stroških za izgubljeno pravdo. Takrat ste odvrnili, da ne morete plačati, ker nič nimate. Da niste nič imeli, je zastopnik vedel, ker ste tožili na ubožni list. Če vaš zastopnik teh stroškov ni iztožil odtodno če tekom zadnjih 3 let zastopniku teh stroškov niste priznali in se jih zavezali plačati, je ta stroškovna terjatev zaradi poteka več kot 3 let zastarana in neutožljiva.

**Užitar. — A. B.:** Ker ste že 80 let stari, je verjetno, da ste v naglici in neopremljeno podpisali odpoved prevžitnim pravcam proti letnemu malenkostnemu plačilu v denarju, kar vas sedaj tepe. Svetujemo vam, da prosite na domačem sodišču, naj pokličejo vašega sina, da se z njim zadeva uredi tako, da bo za oba prav. Če sin na poravnavo ne bo pristal, vam bo sodnik potem, ko bo zaslišal tudi sina, lahko svetoval, če kaže vložiti tožbo za to, da se vaša odpoved užitka izreče za neveljavno.

**Na meji posekani bori. — B. J. H.:** Dokler je meja sporna, ne morete od mejaša zahtevati povračilo škode za bore, ki so bili posekani na dozdnevem vašem svetu. V tem primeru se mora najprej ugotoviti prava meja. Če se glede meje ne moreta sporazumeti sama, bo mejo na predlog enega ali drugega mejaša določilo sodišče. Stroške postopanja bosta pa vsak do polovice prispevala. Po določitvi meje se bo šele videlo, čigavi so bili posekani bori.

**Dosmrtno stanovanje. — A. K.:** Če imate zapisano dosmrtno stanovanje, in sicer sobo in kuhinjo, kar ste vse doslej sami uživali, lahko po našem mnenju vzamete v sobo sestanovalko. — Glede prostovoljne prodaje zadolžene hiše, last nedoletnih otrok, bo moralo odločiti sodišče; če bi pa prišlo do prisilne dražbe, se boste z novim lastnikom lahko pogodili glede odsotpa sobe proti primerni mesečni odškodnini.

**Taksa za sekanje lesa. F. Z.:** Za sečnjo gozda ste morali plačati 31 din takse, to je ravno toliko, kakor bogat lesni trgovec, ki je prijavil za sekanje lesa velike gozdne parcele. Poleg tega ste dobili poziv, da morate tudi plačati takso za kontrolnega or-

gana. Vprašate, ali je pravično, da mora kmet plačati za prijavo za posekanje majhnega dela gozda prav toliko, kakor lesni trgovec. — Takсни zakon ne razlikuje, kdo prijavi sečnjo lesa. Predpisuje pa za vsako prijavo za sekanje lesa, ki naj bi se predelal za preprodajo ali pa za uporabo pri zgradbah, takso, in to v zasebnih gozdnih parcelah za vsako gozdno parcelo po 30 din, v državnih, občinskih, vaških, samostanskih in cerkvenih gozdovih pa za vsak gozd po 70 din. Kontrolnega organa ste tudi dolžni plačati. — Tudi glede taksiranja prošenj zakon ne razlikuje ali je prosilec bogat ali reven, razen v onih primerih, ki so v zakonu posebej navedeni.

**Sadno drevje na občinskem svetu. A. C.:** Tik ob vaši hiši pelje občinska pot. Na drugi strani je nekaj občinskega zemljišča, kjer ste zasadili nekaj sadnega drevja. Sosed trdi, da bo sadje tudi občinsko. Vprašate, ali je to res? — Lastnik zemljišča je tudi lastnik drevja, ki raste na zemljišču. Zato je drevje, ki ste ga zasadili na občinskem zemljišču, občinska lastnina in bo seveda tudi občina imela pravico obirati.

**Trgovina v vasi. G. J.:** V vasi se ne mara naseliti noben trgovec, tako da morate zelo daleč hoditi v trgovino. Zato so vaščani sklenili, da bi kar sami ustanovili »zasilno trgovino«, ki bi jo poverili vam, ki ste dovršili višjo osnovno šolo s prav dobrim uspehom. Niste se pa nikjer učili trgovinske obrti. Vprašate, če bi smeli prevzeti trgovino. — Pojma »zasilna trgovina« obrtni zakon ne pozna. Zato je mogoče govoriti le o trgovini, ki je urejeno po predpisih obrtnega zakona. Za izvrševanje trgovine je potreben dokaz trgovinske izobrazbe, t. j. dvoletno učenje kot vajenec in dvoletna zaposlitve kot pomočnik. Samo dovršena ljudska šola ne nadomešča te izobrazbe. Pač pa se smatra za popolno izobrazbo dovršena srednja in njej enaka strokovna ali višja šola. Dovršeni štirji razredi meščanske, srednje ali njej enake strokovne šole nadomeščajo učni rok in eno leto zaposlitve.

**Ustmena pogodba za gozd. — I. M. L.:** Med vami in sinom sklenjena ustna pogodba glede gozda drži. Gozd je še vedno vaš, sinu ste pa pustili sekati drva in les za domačo potrebo. Ker je sin plačal vaš dolg, je doslej užival gozd. Sedaj bi se morali glede gozda na novo pomeniti. Za nazaj ne morete za gozd od sina nič zahtevati.

**Nakup starega gepelja. M. H. B.:** Če ste kupili novo mlatilnico in star, rabljen gepelj, morate gepelj prevzeti, če je v uporabnem stanju. Zaradi previsoke cene ga ne morete odkloniti. Bi se morali pač prej zanesljivo poučiti koliko stane nov gepelj in bi po tem morali presoditi, koliko smete dati za starega. Če gepelj ni uporaben in ne teče, kot bi moral, ga morate grajati in staviti trdki pismen rok, da ga postavi v uporabno stanje, sicer pogodbo lahko razderete,